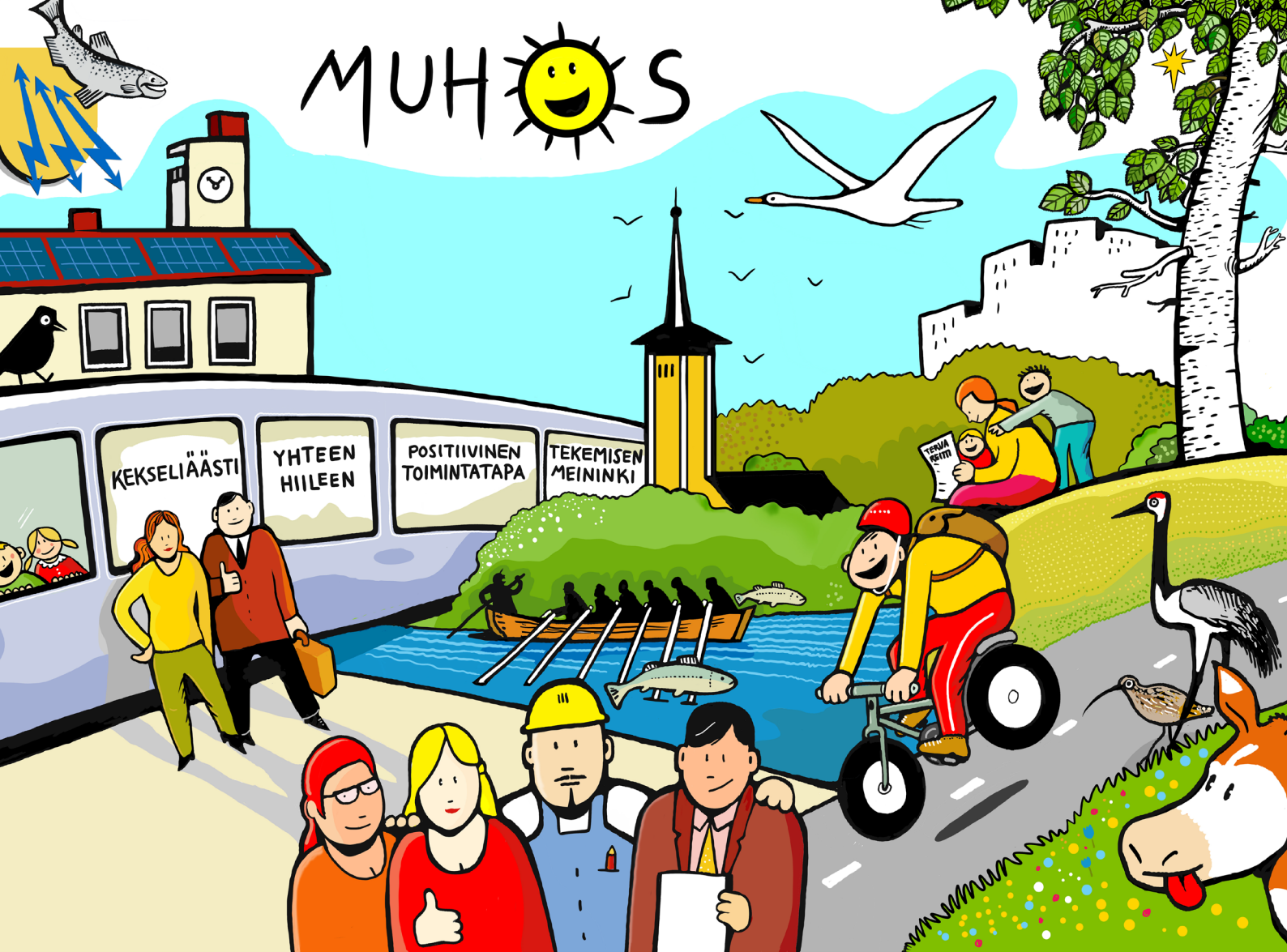

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS

2019

muhos®

Sisältö

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA VUONNA 2019	3
1.1 Asema kuntaorganisaatiossa ja kokoonpano.....	3
1.2 Tarkoitus ja tehtävät.....	4
1.3 Työskentely vuonna 2019	4
1.4 Tuloslaskelma.....	5
2. KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN VUODEN 2019 TOIMINNAN ARVIOINTI	6
2.1 Konsernipalvelut	9
2.2 Hyvinvointipalvelut	10
2.2.1 Koulutuspalvelut	11
2.2.2 Oulujoki-Opisto	15
2.2.3 Vapaa-aikapalvelut.....	19
2.3 Sosiaali- ja terveyspalvelut	20
2.4 Tekniset palvelut	22
3. MUHOKSEN KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN TAVOITTEIDEN JA STRATEGIAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	24
4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	26
ALLEKIRJOITUKSET.....	27

Muhoksen kunnan arviointikertomus 2019

Muhoksen kunnan tarkastuslautakunta

Asematie 14

91500 Muhos

www.muhos.fi

Ulkoasu ja taitto: Muhoksen kunta / Anna Happonen

Piirroksia: Esa Holopainen

9.6.2020 Muhoksen kunnan tarkastuslautakunta

29.6.2020 Muhoksen kunnanvaltuusto

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA VUONNA 2019

1.1 Asema kuntaorganisaatiossa ja kokoonpano

Jäsenet

Teemu Nurkkala, puheenjohtaja
Pirkko Mattila, varapuheenjohtaja
Hannele Repo
Risto Nuutinen
Päivi Tajakka

Henkilökohtaiset varajäsenet

Riitta Huovinen
Ville Rauhio
Juha Kaiponen
Veikko Vitikka
Mervi Kerkelä

Tarkastuslautakunnan pöytäkirjanpitäjänä on toiminut Pirkko Manelius ja hänen varallaan Päivi Kivelä.

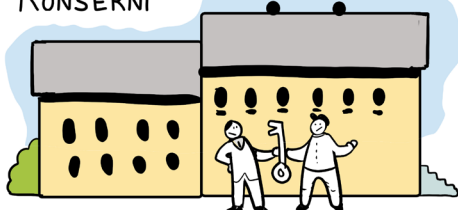
TARKASTUSLAUTAKUNTA

TILINTARKASTAJA

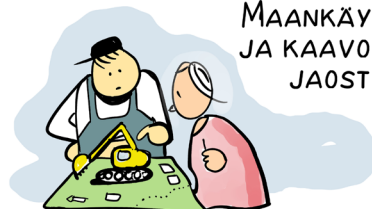
KONSERNI

KUNNANHALLITUS

MAANKÄYTTÖ-
JA KAAVOITUS-
JAOSTO

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

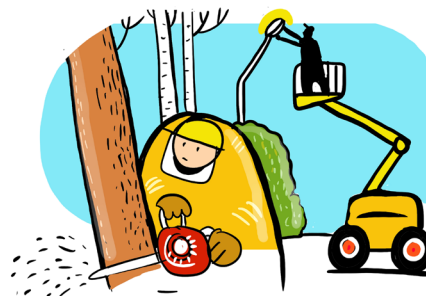
SOSIAALI-
JA TERVEYS-
PALVELUT

HYVINVOINTI-
PALVELUT

TEKNISET
PALVELUT

Kunnan hallinto ja luottamushenkilöorganisaatio.

1.2 Tarkoitus ja tehtävät

Kuntalain 121 §:ssä (*Kuntalaki, 2015*) määrätään, että "valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
2. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
3. arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
4. huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
5. valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
6. valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista."

TARKASTUSLAUTAKUNTA

1.3 Työskentely vuonna 2019

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2019 aikana 13 kertaa. Kokouksissa on arvioitu Muhoksen kunnan toimintaan liittyviä taloudellisia ja toiminnallisia tapahtumia. Kokouksissa on lautakunnalle annettu tiedoksi viranhaltijoiden katsaukset jokaiselta toimialalta. Lautakunta on kutsunut kokouksiin myös muita tarpeelliseksi katsomiaan henkilöitä, muun muassa kunnanjohtaja Jukka Syvävirta, sosiaali- ja terveysjohtaja Merja Honkanen, tekninen johtaja Mikko Kari, hyvinvointijohtaja Juha Valta ja osastonhoitaja Ulla Suojoki.

Tilintarkastusyhteisönä vuoden 2019 aikana on toiminut KPMG Julkistarkastus Oy vastuullisena tilintarkastajana Tapio Raappana. Tarkastuslautakunta esitti valtuustolle, että tilintarkastussopimusta jatketaan KPMG Julkistarkastus Oy:n kanssa vuosille 2020 ja 2021. Valtuusto hyväksyi tämän esityksen kokouksessaan 11.11.2019, § 71.

Tarkastuslautakunta on saanut vuosittain kunnanhallituksen koostamana lautakuntien antaman palautteen edellisen arviointikertomuksensa sisältämistä havainnoista, johtopäätöksistä ja suosituksista. Tarkastuslautakunta on seurannut näiden asioiden etenemistä kunnan hallinnossa ja toiminnassa sekä tarvittaessa ottanut niitä uudelleen käsittelyynsä. Toistuvina teemoina tässä mielessä ovat olleet kuntatalouden tasapainottamisen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä säännösten ja ohjeiden noudattamisen kysymykset. Toimikautensa viimeisenä vuonna tarkastuslautakunta laatii raportin, jossa esitetään yhteenveto koko vaalikauden ajalta, miten sen keskeiset havainnot ja arvioinnit on otettu huomioon.

Tarkastuslautakunta on työskentelyssään ottanut huomioon Muhoksen kunnan voimassaolevat säännöt ja ohjeet sekä jäsentensä mahdolliset jäävydet. Lautakunnan henkilöresurssit, puheenjohtaja ja neljä jäsentä, pöytäkirjanpitäjä sekä tilintarkastaja, ovat n. 9000 asukkaan kunnan tarkastuksen ja arvioinnin tehtäväkenttään nähden pienet ja rajalliset. Kunnassa ei ole erikseen palkattua henkilöstöä sisäiseen tarkastukseen tai lautakunnan tarpeisiin. Tarvittaessa, ja erikseen käyttövarojen puitteissa sovittuna, myös tilintarkastusyhtiön ja kunnan henkilökunnan resurssit ovat olleet lautakunnan käytettävissä.

Olemme jo edellisellä vaalikaudella kehittäneet meille sopivan toimintatavan. Sen keskeisiä periaatteita ovat:

- **Yhdessä tekeminen:** Lautakunnan ja tilintarkastajan yhteistyö. Lautakunnan jäsenten keskinäinen työnjako ja yhteistyö. Kullakin jäsenellä on vuosittain sovittuna tietty/tietyt kunnan toimiala, jota hän erityisesti seuraa. Yhteiset keskustelut, katsaukset, vierailut, arvioinnit, päätökset ja raportoinnit koko vuoden ajalla.
- **Suunnitelmallisuus:** Lautakunnan vuosikello. Tilintarkastajan tarkastussuunnitelma ja lautakunnan arviointisuunnitelma, painopistealueet ja -kohteet. Tilannekohtainen ketteryys tarvittaessa.
- **Arviointikertomus:** Tärkein vuotuinen raporttimme, jolla on vakiintunut perusrakenne. Alkuvuodesta suunnitellaan yhdessä sen tarkempi jäsenitys sekä laatimisen aikataulu ja työnjako. Kukin jäsen tai -pari valmistelee omat sovitut pohjatekstit, jotka työstämme yhdessä kevään työkokouksissa lopulliseksi arviointikertomukseksi. Lautakunta raportoi valtuustolle tarvittaessa muitakin ajankohtaisia asioita.

Tiedonlähteet ja -keruutavat:

- Jäsenten omat havainnot kuntalaisten parissa
- Kunnan toimielinten pöytäkirjat, valtuustokoukset ja seminaarit
- Kunnan henkilöstön ja luottamushenkilöiden katsaukset ja keskustelut lautakunnan kokouksissa ja heille suunnatut survey-tyyppiset rajatut (teemat, kohdejoukko) kyselyt tarvittaessa
- Lautakunnan vierailut kunnan eri toimialojen toimipisteissä
- Tilintarkastajan antamat katsaukset ja raportit
- Alueelliset ja valtakunnalliset koulutustilaisuuDET
- Valtionhallinnon, Kuntaliiton ym. selvitykset ja raportit
- Julkinen ja sosiaalinen media.

1.4 Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA TARKASTUSLAUTAKUNTA						
	Joulukuu 2019 tilinpäätös	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Kuluva talous- arvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%	Ylitys/alitus
Toimintakulut	-36 444	-36 444	-39 407	-28 562	72,5 %	-10 845
Toimintakate	-36 444	-36 444	-39 407	-28 562	72,5 %	-10 845
Laskennalliset erät	-787	-787	-696	-645	92,7 %	-51
Ylijäämä/ali- jäämä	-37 231	-37 231	-40 103	-29 207	72,8 %	-10 896

Toimintakulut alittuivat budjettiin nähden 10 845 €.

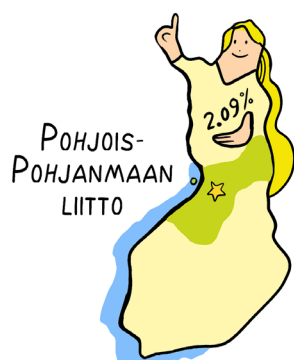
2. KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN VUODEN 2019 TOIMINNAN ARVIOINTI

Muhoksen kuntakonserni käsitti vuonna 2019 Muhoksen peruskunnan sekä seuraavat tytäryhteisöt, kuntayhtymät, osakkuusyhteisöt ja omistusyhteisöt:

TYTÄRYHTEISÖT

KUNTAYHTYMÄT

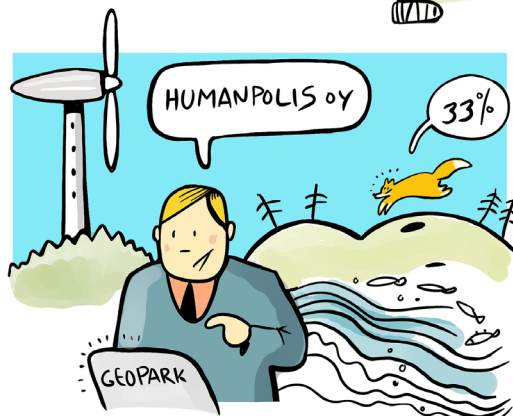
OULUN SEUDUN AMMATILLISEN
KOULUTUKSEN KUNTAYHTYMÄ

POHJOIS-POHJANMAAN
SAIRAANHOITOPUOLUSTUS
KUNTAYHTYMÄ

OSAKKUUSYHTEISÖT

MUUT OMISTUS- YHTEISÖT

Seuraavat tiedot perustuvat vuoden 2019 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen *Muhoksen kunta, Tilinpäätös 2019, Toimintakertomus*, aiempien vuosien 2016-2018 tilinpäätöksiin ja toimintakertomuksiin, jäljempänä mainittuihin asiakirjoihin ja lähteisiin sekä Muhoksen kunnanjohtaja Jukka Syvävirran kuulemisiin.

	2019	2018	2017	2016
Asukasluku	8 906	8 977	9 018	8 994
Henkilöstö, lkm kunta	801	815	803	777
Konserni	807	821	809	798
Paikalliset sairauspoissaolot, pv				
kunta	12 857	13 434	11 003	10 875
keskimäärin/työntekijä	16	17	14	14
Tulovero%	21,5	21	20,5	20,5
<u>Tuloslaskelma, toimintatuotot/-kulut, %</u>				
kunta	18,80	19,69	20,73	20,40
konserni	37	38	38	42
Vuosikate/poistot, %				
kunta	42,98	58,73	135,11	156,39
konserni	72	75	129	144
Vuosikate/asukas, €				
kunta	165,01	220,33	475,38	528,73
konserni	416	399	646	745
Kertynyt ylijäämä, 1000 €				
kunta	1 311	3 236	4 601	3 912
konserni	3 014	3 954	4 020	3 227
per asukas, €				
kunta	147	360	510	435
konserni	338	440	446	359
Rahoituslaskelma				
kunta, toiminnan ja investointien rahavirta, 1000 €	-7 854	-787	-1 591	-370
kunta, kertymä 5 edelliseltä vuodelta, 1000 €	-22 975	-19 294	-18 326	-19 899
konserni, -"-	-16 600	-16 600	-17 168	-18 809
Investointien tulorahoitus, %				
kunta	15,34	65,81	70,75	91,6
konserni	28	74	75	105
Laskennallinen lainanhoitokate				
kunta	0,2	0,27	0,46	0,76
konserni	0,41	0,73	0,58	0,96
Kassan riittävyys, päiviä				
kunta	3	6	6	5
konserni	15	22	19	16

Rahoituslaskelmassa kunnan toiminnan ja investointien rahavirta oli -7,854 M€. Tämä tunnusluku negatiivisena ilmaisee, kuinka paljon kunnan menoista joudutaan kattamaan käyttämällä olemassa olevia kassavaroja tai ottamalla lisää lainaa. Kunnan lainakanta kasvoikin 6,113 M€ (13.9%), 725 €/asukas (14.8%), ja oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 49,967 M€, 5610 €/asukas. Kunnan lainasaamiset pienenevät 23665 €. Muut rahoituslaskelman tunnusluvut –

investointien tulorahoitus, lainanhoitokate ja kassan riittävyys – jatkoivat heikkenemistään edellisistä vuosista. Lainanhoitokate kertoo kunnan/konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kun lainanhoitokatteen arvo on alle yksi, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Tase				
Omavaraisuusaste, %				
kunta	32,56	36,78	38,66	38,72
konserni	28,97	32,86	33,92	34,19
Suhteellinen velkaantuneisuus, %				
kunta	86,56	76,86	73,64	72,16
konserni	77,72	68,81	67,58	65,49
Lainakanta 31.12., 1000 €				
kunta	49 967	43 854	42 408	41 332
konserni	55 080	47 543	46 979	45 521
Per asukas, €				
kunta	5 610	4 885	4 703	4 596
konserni	6 184	5 296	5 209	5 061
Lainasaamiset 31.12., €				
kunta	51 335	75 000	70 000	50 000
konserni	53 732	53 732	55 981	80 334

Taseen tunnusluvut – omavaraisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus – jatkoivat heikkenemistään edellisistä vuosista. Omavaraisuusaste mittaa kunnan/konsernin vakavaraisuutta ja niiden kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Hyvä tavoitetasona pidetään 70 % omavaraisuutta.

Kuntalain 118 § mukaisista kriisikuntakriteereistä toteutuvat vuoden 2019 Muhoksen konsernitilinpäätöksessä vain vuosikate/poistot: raja-arvo <80 %, v. 2019 72 % ja v. 2018 75 % sekä laskennallinen lainanhoitokate: raja-arvo <0,8, v. 2019 0,41 ja v. 2018 0,73.

TALOUSVERTAILU, lähikunnat							
	MUHOS	UTAJÄRVI	VAALA	TYRNÄVÄ	PUDASJÄRVI	LIMINKA	KEMPELE
Asukasluku 31.12.2019	8 908	2 676	2 792	6 637	7 873	10 191	18 355
Vero%	21,5	20,5	21,5	22,0	20,5	21,5	20,5
Lainakanta/as., €	5 610	3 745	3 754	4 853	4 098	3 548	4 462
Vuosikate/as., €	165	494	254	290	-49	407	93
Tasekertymä/as., €	147	1 972	945	293	325	821	557

Tiedot: Kuntaliitto sekä kuntien tilinpäätökset ja toimintakertomukset 2019

2.1 Konsernipalvelut

Muhoksen kunnan konsernipalveluiden toimialajohtajana vuonna 2019 on toiminut kesäkuun loppuun saakka hallinto- ja talousjohtaja, jonka jälkeen toimialajohtajan viran sijaisuusjärjestelyt ovat olleet muiden ylempien viranhaltijoiden hoidettavana. Tarkastuslautakunta arvioi, että kyseinen sijaisuusjärjestely on toiminut olosuhteisiin nähden hyvin, vaikka se on asettanut sijaisuuksia tekevät viranhaltijat kohtuuttoman työtaakan alle.

Muhoksen kuntakonsernin merkittävin tytäryhtiö on Muhoksen Vesihuolto Oy 100 % omistussuudella. Se on tuottanut kuntalaisille heidän tarvitsemat vesipalvelut. Vesihuolto Oy on lyhentänyt lainaansa Muhoksen kunnalle suunnitellusti. Vesihuollon varmuusluokituksen kohottamiseksi on suunniteltu erilaisia parannuskohteita niin puhtaan veden kuin jätevedenkin kriittisiin kohteisiin. Muhoksen kunnan omaa valokuituhanketta varten perustettu Mimminetti Oy:n toiminta on ajettu alas vuoden 2019 aikana ja sen lopullinen poistaminen kaupparekisteristä on siirtynyt tammikuulle 2020.

Mimminetti Oy:n toiminnan pääomittamisesta ja sen varojen käytöstä on hyvä tehdä vielä erillinen selvitys valtuustolle vuoden 2020 aikana, jolloin valtuutetut saavat kokonaiskuvan ja selvityksen lopetetun toiminnan kustannuksista.

Muhoksen kunnalla on eri kokoisia omistussuosuuksia tytäryhtiöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhtiöissä. Konsernijaosto esittää kunnanhallitukselle valmistelunsa asiat päätettäväksi koskien näitä omistuksia. Konsernijaoston tehtävänä on valmistella kunnanhallitukselle omistajaohjaukseen liittyvät asiat sekä ratkaisuehdotukset.

Muhoksen kunnan alueella on vuoden 2019 aikana perustettu 47 ja lakkautettu 18 yritystä. Elinvoiman lisääminen sekä siihen tähtäävien toimenpiteiden suunnitteleminen ja toteutus ovat myös konsernipalveluiden tehtäviä. Vuoden 2019 aikana on hyväksytty Muhoksen kunnan elinkeino-ohjelma, jolla ohjataan kunnan toimintaa kohti elinvoimaisempaa kuntaa. Yritysyhteistyö on ottanut kunnan elinvoimakoordinaattorin kautta askeleita oikeaan suuntaan ja kunta on tullut lähemmäksi paikallisia yrityksiä. Yhteydenpito kunnan sekä yritysten välillä on entistä avoimempaa ja keskusteluvampaa. Tätä on toivottu yritysten puolesta ja siihen tehty investointi on onnistunut.

Muhoksen kunnan ja yritysten välillä on laafittu yrityskiinteistöjen lunastussopimuksia. Niiden avulla on kunta halunnut turvata oman alueensa palveluverkon kattavuutta yksityisellä sektorilla. Vuoden 2019 aikana näitä sopimuksia on ollut muutamia voimassa ja niihin kohdistuvat maksut on suoritettu ohjeiden mukaisesti.

Kevään 2020 aikana koronapandemian johdosta on kasvanut riski yritysten maksuongelmista ja näihin tulee kiinnittää huomiota ja kunnan tulee olla aktiivinen toimija ratkaisujen löytymisessä.

Elinvoiman kehittäminen vaatii aktiivista toimintaa kaavoituksen ja liikenneyhteyksien osa-alueilla. Uusien yritystonttien maa-alueiden hankkiminen kunnan omistukseen ja niiden kaavoittaminen yritysten tarpeita kohtaavaksi liikenneyhteyksien ja sijaintinsa osalta on tärkeää, jotta uusia yrityksiä saadaan sijoittamaan Muhokselle. Muhoksen kunnan elinvoiman kannalta Valtatie 22:n kehittäminen yhteistyössä Väyläviraston kanssa on ensiarvoisen tärkeä kohde.

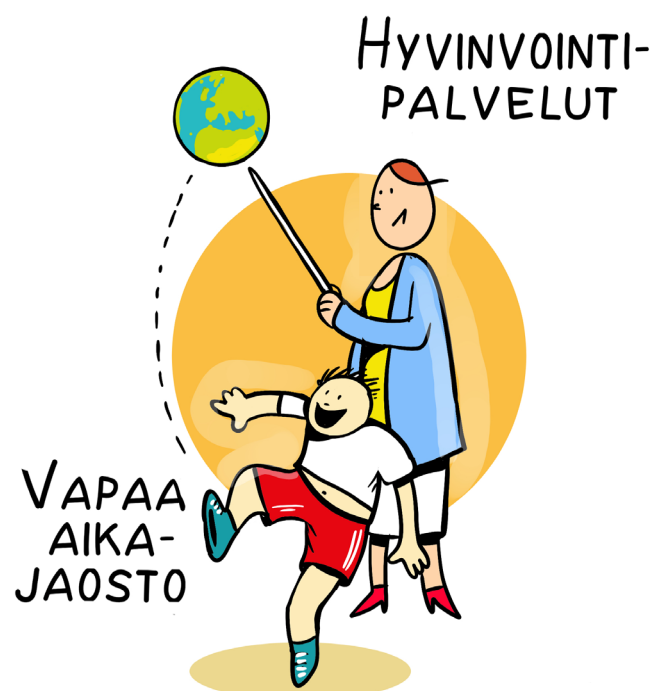
TULOSLASKELMA KONSERNIPALVELUT (HALLINTOPALVELUT)

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talous- arvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	6 108 253	6 108 253	5 771 474	5 799 868	100,5 %	28 394
Toimintakulut	-9 343 946	-9 343 946	-9 469 292	-9 375 090	99,0 %	-94 202
Toimintakate	-3 235 693	-3 235 693	-3 697 818	-3 575 222	96,7 %	-122 596
Poistot ja arvonalen.	-112 896	-112 896	-135 162	-89 174	66,0 %	-45 988
Laskennalliset erät	939 490	939 490	981 933	909 081	92,6 %	72 852
Ylijäämä/alijäämä	-2 409 099	-2 409 099	-2 851 047	-2 755 315	96,6 %	-95 732

2.2 Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalveluiden talouden toteutuma (tilikauden tulos) on 102,0 % eli talousarvioon nähden alijäämää muodostui 393 676 euroa. Toimintatuottoja kertyi 96,1 % 74 175 euroa budjetoitua vähemmän. Toimintakulut ylittyivät 1,3 % 268 950 euroa. Kokonaisuutena hyvinvointipalvelut on onnistunut taloudenpidossaan hyvin ylityksestä huolimatta.

Hyvinvointitoimiala on jatkanut laaja-alaista ja merkittävää palvelutoimintaansa haastavassa toimintaympäristössä. Investoinneista merkittävimmät olivat vuoden 2019 aikana Kirkonkylän alakoulun uuden moduulikoulun rakentaminen ja lukion uudisrakennushankkeen käynnistyminen. Kunnanhallitus käynnisti uuden kouluverkkoselvityksen 14.10.2019 kokouksessaan.

TULOSLASKELMA HYVINVOINTIPALVELUT					
	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	659 223	659 223	677 445	677 510	100,0 %
Maksutuotot	749 449	749 449	771 981	758 753	98,3 %
Tuet ja avustukset	135 101	135 101	292 832	225 595	77,0 %
Vuokratuotot	145 215	145 215	168 100	174 154	103,6 %
Muut toiminta- tuotot	4 454	4 454	4 100	4 282	104,4 %
TOIMINTATUOTOT	1 693 443	1 693 443	1 914 468	1 840 293	96,1 %
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut	-12 549 399	-12 549 399	-12 794 817	-13 036 339	101,9 %
Palvelujen ostot	-3 308 880	-3 308 880	-3 365 239	-3 440 543	102,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-463 563	-463 563	-510 440	-454 928	89,1 %
Avustukset	-1 109 115	-1 109 115	-1 065 300	-1 036 320	97,3 %
Vuokrat	-2 711 499	-2 711 499	-2 812 084	-2 827 246	100,5 %
Muut toiminta- kulut	-63 135	-63 135	-44 263	-65 718	148,5 %
TOIMINTAKULUT	-20 205 591	-20 205 591	-20 592 143	-20 861 093	101,3 %
TOIMINTAKATE	-18 512 148	-18 512 148	-18 677 675	-19 020 800	101,8 %
VUOSIKATE	-18 512 148	-18 512 148	-18 677 675	-19 020 800	101,8 %
Poistot ja arvonalentumat	-414 642	-414 642	-334 834	-413 746	123,6 %
Laskennalliset erät	-376 089	-376 089	-386 833	-358 473	92,7 %
TILIKAUDEN TULOS	-19 302 879	-19 302 879	-19 399 342	-19 793 018	102,0 %
YLIJÄÄMÄ/ALI- JÄÄMÄ	-19 302 879	-19 302 879	-19 399 342	-19 793 018	102,0 %

2.2.1 Koulutuspalvelut

Tarkastuslautakunta rajasi tässä painopistealueeksi Muhoksen kunnan hyvinvointitoimialalta seuraavan koulutuskokonaisuuden:

- hallinto/sivistystoimi
- Kirkonkylän koulu
- muu perusopetus
- erityisopetus/laitoskoulut
- yläkoulu
- lukio

Tarkastuslautakunta perustaa tämän arviointinsa Muhoksen kunnan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen vuodelta 2019, Hyvinvointilautakunnan pöytäkirjoihin vuodelta 2019, muihin seuraavassa tekstissä ja jo aiemmin mainittuihin asiakirjoihin. Hyvinvointijohtaja Juha Valta esitteli hyvinvointipalveluiden toimintaa tarkastuslautakunnalle.

TUOSLASKELMA HYVINVOINTIPALVELUT (HALLINTO)

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
Toimintatuotot	38 280	38 280	131 332	84 411	64,3 %
Toimintakulut	-326 230	-326 230	-441 909	-353 056	79,9 %
Toimintakate	-287 950	-287 950	-310 577	-268 645	86,5 %
Poistot ja arvonalenemiset	-5 602	-5 602	-2 459	-2 740	111,4 %
Laskennalliset erät	-5 284	-5 284	-6 845	-6 344	92,7 %
Ylijäämä/alijäämä	-298 836	-298 836	-319 881	-277 729	86,8 %

TUOSLASKELMA HYVINVOINTIPALVELUT (KIRKONKYLÄN KOULU)

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
Toimintatuotot	23 907	23 907	1 500	435	29,0 %
Toimintakulut	-2 638 836	-2 638 836	-2 832 123	-2 929 091	103,4 %
Toimintakate	-2 614 928	-2 614 928	-2 830 623	-2 928 656	103,5 %
Poistot ja arvonalenemiset	-72 695	-72 695	-11 844	-35 381	298,7 %
Laskennalliset erät	-51 944	-51 944	-53 609	-49 674	92,7 %
Ylijäämä/alijäämä	-2 739 567	-2 739 567	-2 896 076	-3 013 711	104,1 %

TUOSLASKELMA HYVINVOINTIPALVELUT (MUU PERUSOPETUS)

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
Toimintatuotot	43 631	43 631	41 300	32 447	78,6 %
Toimintakulut	-3 484 609	-3 484 609	-3 390 955	-3 496 701	103,1 %
Toimintakate	-3 440 979	-3 440 979	-3 349 655	-3 465 254	103,4 %
Poistot ja arvonalenemiset	-51 829	-51 829	-38 464	62 201	161,7 %
Laskennalliset erät	-60 714	-60 714	-63 354	-58 706	92,7 %
Ylijäämä/alijäämä	-3 553 521	-3 553 521	-3 451 473	-3 585 162	103,9 %

TULOSLASKELMA HYVINVOINTIPALVELUT (ERITYISOPETUS/LAITOSKOULUT)

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
Toimintatuotot	65 501	65 501	95 000	105 120	110,7 %
Toimintakulut	-1 451 509	-1 451 509	-1 466 958	-1 466 401	100,0 %
Toimintakate	-1 386 009	-1 386 009	-1 371 958	-1 361 281	99,2 %
Poistot ja arvonalenemiset	-342	-342	0	-4 289	0,0 %
Laskennalliset erät	-27 209	-27 209	-27 382	-25 390	92,7 %
Ylijäämä/alijäämä	-1 413 559	-1 413 559	-1 399 340	-1 390 960	99,4 %

TULOSLASKELMA HYVINVOINTIPALVELUT (YLÄKOULU)

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
Toimintatuotot	334 181	334 181	356 687	361 628	101,4 %
Toimintakulut	-3 506 840	-3 506 840	-3 604 132	-3 668 566	101,8 %
Toimintakate	-3 172 659	-3 172 659	-3 247 445	-3 306 938	101,8 %
Poistot ja arvonalenemiset	-100 412	-100 412	-96 074	-108 104	112,5 %
Laskennalliset erät	-66 223	-66 223	-67 765	-62 777	92,6 %
Ylijäämä/alijäämä	-3 339 294	-3 339 294	-3 411 294	-3 477 819	102,0 %

TULOSLASKELMA HYVINVOINTIPALVELUT (LUKIO)

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
Toimintatuotot	414	414	0	1 405	0,0 %
Toimintakulut	-1 068 542	-1 068 542	-1 134 468	-1 147 539	101,2 %
Toimintakate	-1 068 127	-1 068 127	-1 134 468	-1 146 133	101,0 %
Poistot ja arvonalenemiset	-24 568	-24 568	-22 590	-27 898	123,5 %
Laskennalliset erät	-20 013	-20 013	-21 118	-19 569	92,7 %
Ylijäämä/alijäämä	-1 112 709	-1 112 709	-1 178 176	-1 193 600	101,3 %

Seuraava katsaus Muhoksen koulutoimen kehittymiseen perustuu teokseen *Muhoksen kunnan historia 1865-1995* (Lackman, M. et al., 2002). Tekstin sitaatit ovat poimintoja tästä teoksesta.

Ruotsin kuninkaan päätöksellä Muhoksesta, aiemasta Oulun kappeliseurakunnasta, tuli itsenäinen seurakunta vuonna 1766. Maallinen ja kirkollinen valta erkaantuivat sata vuotta myöhemmin vuonna 1865, jolloin Muhoksen pitäjänkokous perusti ”keisarillisen majesteetin armolliseen asetukseen kunnallishallituksesta” pohjautuvan kunnallisen itsehallinnon ja sen mukaiset toimet. Vuotta 1865 pidetäänkin Muhoksen kunnan perustamisvuotena.

Kansakouluasetus annettiin vuonna 1866 ja jo samaa vuotta kansanopetuskysymys oli ensimmäisen kerran Muhoksen kuntakokouksen käsiteltävänä. Vuonna 1874 Muhoksen kuntakokous vaiheiden jälkeen päätti perustaa kansakoulun. Sitä myös kovasti vastustettiin, siitä jouduttiin äänestämään ja perustamis päätöksestä vielä valitettiin, tosin tuloksetta. Syksyllä 1875 käynnistyi Muhoksen ensimmäinen kansakoulu, Ponkilan koulu. Siihen ilmoittautui 28 poikaa ja 16 tyttöä.

Piirijakoasetus (1898) oli tärkeä etappi kohti yleistä oppivelvollisuutta. Sen mukaan ”kunta oli jaettava koulupiireihin maantieteelliset, asutus- ja kieliolot huomioon ottaen niin, etteivät koulumatkat harvinaisuuksia seutuja lukuun ottamatta ylittäisi viittä kilometriä. Mikäli piirissä ilmoittautuisi vähintään 30 lasta, kunta oli velvollinen perustamaan piiriin kansakoulun.” Muhoksella piirijakoesitys valmistui vuoden 1900 alussa. Vuonna 1914 Muhoksella oli jo kuusi kansakoulua: Huovilan, Kylmälänkylän, Laitasaaren, Muhosperän, Ponkilan ja Sanginjoen koulut. Ne olivat neliluokkaisia ylempiä kansakouluja. Ennen niihin tuloaan lapset saivat lukutaidon alkuopetusta valmistavissa kouluissa (kiertokoulut ja ns. pienten lasten koulut), joita pidettiin 5-6 viikon ajan koulunsa aloittaville ja lähivuosina kouluun tuleville.

Vuonna 1921 astuivat voimaan Laki oppivelvollisuudesta ja Laki kansakoululaitoksen kustannuksista. Niiden mukaan koulut Suomessa tulivat kunnan hoidettaviksi ja kunnan hallinnon alaisiksi. Muhoksen koululaitos kehittyi tämän jälkeen ”kohtuullisen ripeästi” ja Oulun kihlakunnan kuntien keskitasoa paremmin. Muhoksen kouluissa oli vuonna 1920 292 oppilasta ja 8 opettajaa, vuonna 1930 505 oppilasta ja 15 opettajaa sekä vuonna 1938 829 oppilasta ja 17 opettajaa. Vuonna 1941 Muhoksella toimi 12 kansa-

koulua: Ponkilan, Kylmälänkylän, Laitasaaren, Muhosperän, Huovilan, Korivaaran, Sanginjoen, Hyrkin, Honkalan, Huikolan, Pyhänsivun ja Saarelan koulut.

Suurimmillaan kansakoulujen oppilasmäärä oli 1950/60-lukujen taitteessa n. 1200 aleten siitä 1970-luvun alkuun mennessä n. 650 oppilaaseen. Vuonna 1945 kunnanvaltuusto päätti yksimielisesti perustaa Muhokselle kunnan omistaman yksityisen keskikoulun. Vuodesta 1958 lähtien keskikoulu laajeni asteittain lukioluokat sisältäväksi 8-luokkaiseksi Muhoksen yhteiskouluksi, joka vuonna 1968 jakaantui kunnalliseksi keskikouluksi ja Muhoksen lukioksi. Peruskoulujärjestelmään Muhoksella siirryttiin vuonna 1974.

Kansanopetus ja koulut ovat olleet Muhoksella aina tärkeä asia. Kunnallinen päätöksenteko on tarttunut pikaisesti ja tarmokkaasti niiden kehittämiseen säädettyjen lakien ja asetusten pohjalta. Muhoksen kunnan ja asutuksen erityinen maantieteellinen rakenne – Oulujoen halkaisema kunta sekä asutus joen kummankin puolen rantakylissä ja muutamassa kaukaisemmassa kylässä – ovat aiheuttaneet omat ongelmansa ja seurauksensa. Päätöksenteko ei ole yleensä ollut yksimielistä ja lukuisat valitukset kuten myös tulipalot ovat aiheuttaneet viivästyksiä. Saa-vutukset ovat kuitenkin olleet alueellisesti vertailun kestäviä ja julkisestikin kiitettyjä.

Muhoksen kunnan lukuvuoden 2019-20 kouluverkko käsittää

- viisi alakoulua: Kirkonkylä, Hyrkki (Päivärinne), Huovila, Korivaara ja Laitasaari
- yläkoulun, jonka hallinnollisessa alaisuudessa toimii erityiskoulu Oulujoen koulu lukion.

Koulujen tärkeys Muhoksella näkyy myös 2000-luvulla tehtyjen kouluverkkoselvitysten lukumäärällä. Aiemmat selvitykset ovat valmistuneet vv. 2007, 2010, 2012 ja 2018. Tuorein selvitys on *Kouluverkkoselvitys 2020, Muhoksen kunta, 3.6.2020*. Kunnanhallitus päätti käynnistää sen 14.10.2019 ja samalla evästi, että siinä tulee ottaa huomioon mm. kunnan taloustilanne, syntyvyyden alenema ja kiinteistökannan käytön optimointi. Selvitysraportti on tällä hetkellä julkisessa keskustelussa sekä käsiteltävänä kunnan toimielimissä.

KOULUVERTAILU, lähikunnat							
	MUHOS	UTAJÄRVI	VAALA	TYRNÄVÄ	PUDASJÄRVI	LIMINKA	KEMPELE
Asukasluku 31.12.2019	8 908	2 676	2 792	6 637	7 873	10 191	18 355
Alakoulut	5	1	-	3	5	1	2
Yläkoulut	1	1	-	1	-	-	-
Yhtenäiskou- lut	-	-	1	-	1	2	3
Lukio	1	1	1	1/*	1	1	1
*/Monimuoto, Oulun Lyseo							
Tiedot: Kuntaliitto sekä kuntien tilinpäätökset ja toimintakertomukset 2019							

Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että valtuusto tekee tältä pohjalta selkeän päätöksen ja kestävän linjauksen tulevaisuuden Muhoksen kouluverkosta ja koulupalveluista.

2.2.2 Oulujoki-Opisto

Tarkastuslautakunta perustaa tämän arviointinsa Oulujoki-Opiston toimintakertomukseen *Toimintakertomus vuodesta 2019*, muihin seuraavassa ja jo aiemmin mainittuihin asiakirjoihin sekä opiston rehtori Minna Kärkkäisen haastatteluihin.

Oulujoki-Opisto on perustettu vuonna 1970 ja täyttää kuluvana vuonna 50 vuotta. Sen nykyinen toiminta perustuu Muhoksen kunnan ja Utajärven kunnan yhteistoimintasopimukseen *Oulujoki-Opiston toiminnan järjestämisestä koskeva sopimus 1.6.2017 alkaen*. Siinä Utajärven kunta antaa Muhoksen kunnan hoidettavaksi vapaasta sivistystyöstä säädetyn lain mukaisen kansalaisopistotoiminnan. Muhoksen kunnalla on Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitämistä koskeva lupa, ja opiston valtionosuus maksetaan Muhoksen kunnalle.

Opisto järjestää yleissivistävää opetusta, taiteen perusopetusta sekä muuta maksullista toimintaa Muhoksen ja Utajärven alueella. Opiston päätoimipiste sijaitsee Muhoksella. Kunnat luovuttavat tarvittavat tilat, kalusteet ja välineet vastikkeetta sen opetustoimintaa varten sekä vastaavat niiden kunnossa- ja puhtaanapidosta.

Muhoksen kunta vastaa ylläpitäjänä opiston hallinnosta ja taloudesta (katso *Hallintosääntö, Muhoksen kunta, 1.6.2017*). Se kuuluu itsenäisenä yksikkönä

Muhoksen hyvinvointipalveluihin ja hyvinvointilautakunnan alaisuuteen. Opistolla on neuvottelukunta, joka antaa lausuntoja ja tekee hyvinvointilautakunnalle esityksiä toimintasuunnitelmasta, talousarviosta, hankkeista ja muista opiston toiminnan kannalta merkittävistä asioista.

Opistossa voi harrastaa, opiskella ja suorittaa taideaineita, käsityökursseja, vieraiden kielten kursseja, musiikkia, tietotekniikkaa, yhteiskunnallisia aineita, kirjallisuutta, kotitaloutta ja liikuntaa sekä osallistua avoimiin yleisöluentoihin.

Opisto tarjoaa myös lukion oppiaineita ja taiteen perusopetusta musiikissa ja kuvataiteissa sekä tarvittaessa ammatillista lisäkoulutusta, avoimen yliopiston opetusta että työyhteisöille ja yrityksille suunnattua tilauskoulutusta.

Oulujoki-Opisto on nimetty Geopark-oppilaitokseksi. Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kunnissa sijaitseva Rokua Geopark on Suomen ensimmäinen jäsenalue UNESCO:n suojelemassa maailmanlaajuisessa, ainutlaatuisen geologisen perinnön omaavien kohteiden Geopark-verkostossa. Opisto on myös jäsenenä ja osallistuu Kansalaisopistoliiton (KOL) ja Pohjois-Pohjanmaan Meri-Pohjolan opistopiirin toimintaan.

Tarkastuslautakunta mielihyvin toteaa, että Oulujoki-Opisto on kyennyt vakiinnuttamaan asemansa merkittävänä alueellisena vapaan sivistystyön toimijana. Se tarjoaa laaja-alaiset ja monipuoliset harrastus-, itsensä kehittämis- ja opintopalvelut muhoslaisille ja utajärvisille – lapsille ja nuorille jopa ammattiuralle johtavan opintopolun alun musiikissa ja kuvataiteissa. Verkostoitumisensa kautta opistolla on kyky toimia myös valtakunnallisessa ja kansainvälisessä vuorovaikutuksessa.

Tarkastuslautakunta kannustaa opistoa hyödyntämään verkostoaan entisestään kurssitarjonnan laajentamisessa, opettajapotentialin kasvattamisessa sekä opiskelu- ja harrastusprosessien monipuolistamisessa.

Seuraavat yksityiskohtaiset tiedot ja tunnusluvut kuvaavat Oulujoki-Opiston toimintaa ja taloutta vuonna 2019 ja osittain myös aiempina vuosina.

Neuvottelukunta: Yhteensä viisi jäsentä Muhokselta ja Utajärveltä. Kokoontui neljä kertaa.

Henkilökunta: rehtori (80% työpanos), toimistosihteeri (60% työpanos), 5 päätoimista opettajaa, 43 tuntiopettajaa.

Opetus: Vapaan sivistystyön opetus ja taiteen perusopetus perustuvat alueelliseen kysyntään. Kuntalaiset voivat esittää kurssi-ideoita ja -tarpeita sekä muita toivomuksia koko lukuvuoden ajan. Ne otetaan huo-

mioon seuraavan lukuvuoden kurssisuunnittelussa. Uusia kursseja voidaan tarjota lukuvuoden alkamisen jälkeenkin vapautuvien resurssien puitteissa. Kursien markkinoinnissa, kurssilaisten osallistamisessa ja kurssipalautteissa hyödynnetään opinto-oppaan ja paikallislehtien lisäksi monipuolisesti sähköistä viestintää ja opiston yhteistyöverkostoa. Kursseista kerätään säännölliset palautteet.

Vuodelle 2019 suunniteltiin 278 kurssia, joista noin 20 jäi toteutumatta liian vähäisen ilmoittautuneiden määrän vuoksi. Minimimäärä opintoryhmissä on 8 ja liikuntaryhmissä 10 osallistujaa. Osa kursseista on koko lukuvuoden ja osa yhden lukukauden kestäviä, lisäksi on toteutettu lyhytkursseja ja tilauskoulutuksia. Kurssimaksut on pidetty ennallaan vuonna 2019.

Opisto on saanut Opetushallitukselta (OPH) opinto-seteliavustusta 4 000 € eläkeläisille, työttömille ja alhaisen pohjakoulutuksen omaaville henkilöille järjestettävään koulutukseen. Yhden opinto-setelin arvo on 10 €, jolloin niitä on voitu myöntää 400 osallistujalle OPH:n ohjeiden mukaisesti. OPH on myöntänyt opistolle myös hankerahaa 8 000 € aikuisten digitaalisten taitojen kehittämiseen ja digisyrjäytymisen ehkäisemiseen. Tämän mahdollistamana opisto on järjestänyt syksyllä 2019 Muhoksella ja Utajärvellä maksuttomia digikoulutuksia, joita tarjotaan myös kuluvana vuonna.

Toimintatuottojen toteutuma oli 91,8 % eli ne jäivät arvioiduista 38 140 €. Suurimpana eränä tässä olivat toteutumatta jääneet maksutuotot 19 961 €, mm. peruuntuneista kursseista saamatta jääneet opinto- ja kurssimaksut sekä lukukausimaksut. Toimintakulut myös alittuivat 6 410 € eli toteutuma oli 98,9 %. Toimintakate oli -156 158 €, toteutuma 125,5 % ja jäi arvioidusta 31 730 €.

Oulujoki-Opisto
tarjoaa
kaikille kuntalaisille
mahdollisuuden
aktiiviseen
elämään.

TULOSLASKELMA OULUJOKI-OPISTO

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talous- arvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%	Ylitys/alitus
Toimintatuotot	450 619	450 619	466 022	427 882	91,8 %	38 140
Toimintakulut	-640 247	-640 247	-590 450	-584 040	98,9 %	-6 410
Toimintakate	-189 628	-189 628	-124 428	-156 158	125,5 %	31 370
Poistot ja arvonalenemiset	-2 781	-2 781	-2 852	-3 696	129,5 %	844
Laskennalliset erät	-10 793	-10 793	-11 254	-10 430	92,7 %	-824
Ylijäämä/ali-jäämä	-203 203	-203 203	-138 534	-170 284	122,9 %	31 750

Kuntien asukasluku 31.12.2019: Muhos 8906, Utajärvi 2676 asukasta.

	Oppilasmäärä, netto		Opetustunnit	Valtionosuus, €
2019	1634		7875	237 028
muhoslaiset	1195	73,1 %	vapaa sivistystyö	
utajärviset	315	19,3 %	Muhoksella 3875	
muut	124	7,6 %	Utajärvellä 1134	
			kuvataidekoulu 522	
naiset	1237	75,7 %	musiikkikoulu 2344	
miehet	397	24,3 %		
-19-vuotiaat	471			
20-59	678			
60-	483			
2018	1755		8357	234 892
			vapaa sivistystyö	
			Muhoksella 4198	
			Utajärvellä 1260	
			kuvataidekoulu 520	
			musiikkikoulu 2379	
2017	1674		8312	233 177

Opisto on onnistunut aktivoimaan kuntalaisia toimintansa piiriin. Keski-ikäiset ovat jossain määrin aliedustettuina nuorempiin ja vanhempiin ikäluokkiin verrattuna. Miehet ovat erityisen paljon aliedustettuna naisiin verrattuna.

Tarkastuslautakunta suosittelee opistoa ideoimaan ja pilotoimaan toimenpiteitä, joilla voitaisiin lisätä aliedustettujen ryhmien osallisuutta toiminnassa.

Opisto on tuloksellisesti hankkinut opiskelijoilleen ja toiminnalleen erillisrahoitusta Opetushallitukselta. Tarkastuslautakunta pitää tätä hankemuotoa ja rahoitustuskanavaa opistolle tärkeänä jatkossakin.

Osallistujien minimimäärävaatimus 8 henkilöä aiheuttaa (liian korkeana) etenkin vapaan sivistystyön 'harvinaisten' ja uusien opintokurssien suunnittelulle, aloittamiselle ja läpiviennille epävarmuutta sekä myös häisiä peruuttamisia.

Sovelioiden liikuntatilojen saatavuus opiston tarpeisiin on merkittävä ongelma Muhoksella. Se on myös koko ajan vaikeutunut, vaikka kuntaan on viime vuosien aikana rakennettu liikuntahalli sekä koulu- ja päiväkotitiloja. Ongelma konkretisoituu suosittujen liikunta- ja tanssikurssien kohdalla, ja on käytännön tasolla monivyyhtinen: mm. näiden kurssien suunnittelun ja tilavarausten aikataulutus opiston vuosikellossa, tuntiopettajien ja vetäjien rekrytointi sekä heidän omat aikataulunsa, lukion salin käytettyys syksyisin ja keväisin yo-kirjoitusten aikaan, korvaavien tilojen (pienet salit, käytävät) hygieniä-, pukuhuone- ym. puutteellisuudet, ikäihmisten keskipäiväkurssit kouluilla sekä kurssien ja osallistujien lukumäärän 'keinotekoiset' rajoittamiset.

Tarkastuslautakunta on huolestunut näiden ennalta vaikeasti arvioitavien ongelmien ja riskien vaikutuksesta opiston tulevalle toiminnalle. Ne ovat toteutuneet opiston toiminnassa ja taloudessa vuonna 2019.

Tilaongelma voidaan tulkita kuntatasolla myös positiivisena opiston palveluiden kysyntäongelmana, jonka ratkaisemisessa tulee kunnan koordinoimana ottaa huomioon kaikkien osapuolten – tilojen ensisijaiset käyttäjät, opisto ja kunnan vapaa-aikatoimi muulta osin, urheilu- ja harrastusseurat sekä kyläyhteisöt ja -toimikunnat – oikeutetut intressit.

 Tarkastuslautakunta kehottaa tästä näkökulmasta käsin opistoa ja Muhoksen kuntaa yhdessä hakemaan kestävä ratkaisun tilojen varaamiselle ja käytölle. Tarkastuslautakunta suosittaa opistoa ja tilojen käytöstä päättäviä myös tutustumaan, millaisiin toimiviin ratkaisuihin on päädytty muualla Suomessa.

Opistolle laadittiin vuonna 2019 *Oulujoki-Opiston Kehittämisohjelma 2019-2022, Tekemisen meininkiä*. Siinä linjataan opiston lähivuosien painopistealueet ja kehittämiskohteet perustuen Muhoksen ja Utajärven kuntastrategioihin. Tämä ohjelma on luonteeltaan enemmänkin strateginen julistus kuin operatiivisen tason suunnitelma opiston lähitulevaisuudelle. Sitä päivitetään vähintään kolmen vuoden välein. Opiston olennaisimmat arvioinnin ja seurannan työkalut ovat kehittämissuunnitelman päivittäminen, asiakaspalautteet, kurssipalautteet sekä henkilökunnan kehityskeskustelut.

Kehittämisohjelma on pohjattu, johdettu ja kytketty erinomaisella tavalla Muhoksen kunnan ja Utajärven kunnan strategioihin. Tämän ansiosta opiston tavoitteenasettelussa, toimenpiteissä ja keinoissa myös paikalliset ja alueelliset näkökohdat, kuten esimerkiksi edellytysten luominen kuntalaisosallisuudelle ja syrjäytymisen ehkäiseminen, tulevat näkyviksi ja rikastavat vapaan sivistystyön yleisiä tavoitteita.

Tarkastuslautakunta ehdottaa opistolle arvioinnin ja seurannan työkalupakin täydentämistä ideoimalla, määrittelemällä ja ottamalla käyttöön kehittämisohjelmaan erityisesti tukeutuvia ja siitä nousevia laadullisia ja määrällisiä mittareita.

Niiden avulla opisto ja sen sidosryhmät kykenevät systemaattisesti, pitkäjänteisesti ja mahdollisimman objektiivisesti arvioimaan jo toteutunutta sekä ohjaamaan tulevaa toimintaa.

Opistolla on kevyt hallintorakenne. Sen henkilökunta edustaa laajaa ja kokenutta opetusalan osaamisparaa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilökunnalla on työssään käytettävissä tarpeelliset ja riittävät opiston kunnianhimoista kehittämishjelmaa tukevat ICT-resurssit.

2.2.3 Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikatoimen edellytyksiä palvelutuotantoon on pidetty yllä vuoden aikana. Toiminnassa ovat olleet jäähalli hyvällä käyttöasteella talvella, kuten uimahallikin. Myös Tähtiareena, Ponkilan urheilualue, valaistut ladut ja suorituspaikat ovat täyttäneet tehtävänsä.

Vuoden 2019 palkituista menestyneistä urheilijoista voidaan todeta, että kaiken ikäiset kuntalaiset osallistuvat kiitettävästi myös kilpaurheiluun. Nuorten menestyminen on kiinni pitkäjänteisestä valmennustyöstä ja huoltajien sitoutumisesta seuratoimintaan.

 Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia seuratoiminnassa mukana olevia heidän tekemästään arvokkaasta vapaaehtoistyöstä.

Liikuntatoimen lisäksi avustuksia ovat saaneet musiikki-, teatteri- ja taidetapahtumat. Kaiken kaikkiaan voi todeta, että pienellä budjetilla vapaa-aikatoimi tuottaa laajan määrän palveluita kuntalaisille. Vapaa-aikatoimi on nyt organisoitu hyvinvointilautakunnan alaisuuteen. Aiemmassa hallintosäännössä se muodosti oman toimialansa.

 Tarkastuslautakunta esittää pohdittavaksi, tulisiko jatkossa vapaa-aikatoimen olla hallintosäännössä määriteltynä oman lautakunnan alaisuudessa.

TULOSLASKELMA VAPAA-AIKATOIMI (hallinto, kirjasto, kulttuuri, nuoriso, liikuntapalvelut, jäähalli ja ulkoliikuntapaikat)					
	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
Toimintatuotot	254 165	254 165	283 900	285 627	100,6 %
Toimintakulut	-1 848 875	-1 848 875	-1 839 740	-1 838 560	99,9 %
Toimintakate	-1 594 711	-1 594 711	-1 555 840	-1 552 933	99,8 %
Poistot ja arvonalenemiset	-103 313	-103 313	-113 068	-119 675	105,8 %
Laskennalliset erät	-35 079	-35 079	-35 249	-32 686	92,7 %
Ylijäämä/alijäämä	-1 733 102	-1 733 102	-1 704 157	-1 705 294	100,1 %

Vapaa-aikapalvelut antaa alle 18-vuotiaille harrastustilat maksuttomasti käyttöön kaksi kertaa viikossa.

Muhoksen uimahallin käyttöaste on noussut toteutettujen peruskorjausten jälkeen.

2.3 Sosiaali- ja terveyspalvelut

Muhoksen kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden vuoden 2019 tulos oli alijäämäinen 1,5 % eli 477 534 euroa. Hoitotakuussa ja sosiaalitoimen aikavelvoitteissa on lautakunnan arvioinnin perusteella pysytty pääsääntöisesti hyvin eikä saatujen selvitysten perusteella niistä ole tullut kunnalle huomautettavaa valvovilta viranomaisilta. Vuoden 2019 toimintakulut ylittivät 2,3 %. Yksittäisinä ylityksinä olivat vammaispalveluiden 403,7 t€ ja sairaanhoidon 345 t€. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 9,4 % eli 326 t€.

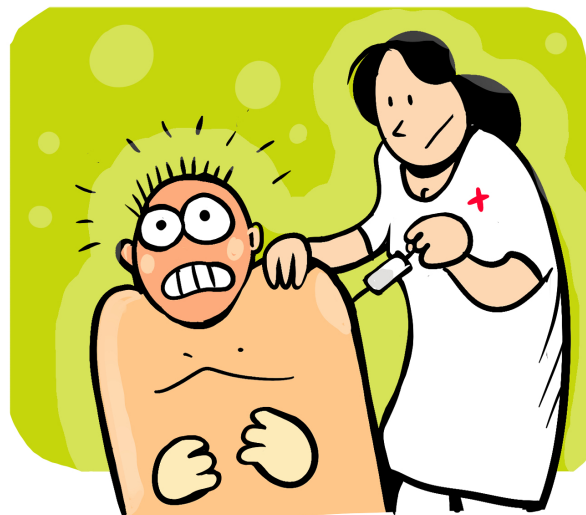
Sosiaali- ja terveyspalveluiden talousarvion pitävyyteen ja sen muutoksiin on kiinnitettävä tulevaisuudessa tarkempaa huomiota, jotta tarvittavat muutokset saadaan vietyä valtuuston käsittelyyn kuluvan vuoden aikana.

Sosiaali- ja terveyspalveluilla on voimassa erilaisia ja eri kokoisia hankintasopimuksia. Tarkastuslautakunta on perehtynyt sopimuksiin ja kilpailutuksiin sekä toteaa, että niissä on noudatettu Muhoksen kunnan sääntöjä ja ohjeita sekä hankintalakia.

Vanhuspalvelulain toimeenpanossa ja henkilöstön resursoinnissa on haasteita palvelutarpeen lisääntymisessä. Vanhusten kotihoito on aikaisempaa haasteellisempaa, ja kotikäynnit vaativat entistä useammin kahden hoitajan läsnäolon vanhuksen luona. Vanhuspalvelun suunnitelma on tehty vuoden 2019 aikana ja yhteistyötä naapurikuntien kanssa kasvatetaan. Vuoden 2018 aikana kotihoidon käyttöön hankittiin mobiilisovellus, jonka käyttöönotto on sujunut hyvin. Sen avulla on saatu ajantasaista tietoa, joka on helpottanut ja nopeuttanut henkilöstön työtehtävien kohdentamista, sekä asiakkaiden terveydenhoito on nopeutunut.

Terveyskeskuksen neuvolan toiminnassa on toteutettu valtakunnallisia suosituksia äitien, lasten ja koululaisten terveystarkastuksissa. Toiminta on vakiintunutta ja henkilöstön toimintakyky on ollut hyvä. Vuoden 2019 aikana neuvolan tiloissa on aloitettu peruskorjaustyöt, joilla tilat ajanmukaistetaan ja työskentelyolosuhteet saadaan turvallisiksi. Aikuisneuvolatoiminta on keskittynyt pääsääntöisesti astmaatik-

SOSIAALI- JA TERVEYS- PALVELUT

kojen, diabeteksen ja sydänsairauksia sairastavien neuvontaan sairauden hoidossa, ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Astmaatikkoille on vakiintunut hoitopolku ja yhteistyötä tehdään paikallisen Hengityshdistyksen kanssa.

Muhoksen kunnan taloudellisen tilanteen johdosta myös sosiaali- ja terveyspalveluiden on kiinnitettävä huomiota tulevaisuudessa talouden tasapainottamiseen ja palveluiden kriittiseen tarkasteluun.

Muhoksen kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut on onnistunut tarkastuslautakunnan arvioinnin perusteella vuoden 2019 palvelututunnossaan hyvin talousarvioylityksistä huolimatta.

TULOSLASKELMA SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	2 900 899	2 900 899	1 879 898	2 032 356	107,1 %
Maksutuotot	1 549 696	1 549 696	1 509 850	1 686 238	111,7 %
Tuet ja avustukset	44 018	44 018	47 000	62 872	133,8 %
Vuokratuotot	3 179	3 179	3 000	3 530	117,7 %
Muut toiminta- tuotot	9 913	9 913	3 000	2 349	78,3 %
TOIMINTATUOTOT	4 507 705	4 507 705	3 460 748	3 787 345	109,4 %
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut	-9 260 268	-9 260 268	-9 117 237	-9 582 412	105,1 %
Palvelujen ostot	-22 296 032	-22 296 032	-21 424 148	-21 736 783	101,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-847 690	-847 690	-816 320	-872 660	106,9 %
Avustukset	-2 697 694	-2 697 694	-2 694 532	-2 677 529	99,4 %
Vuokrat	-762 601	-762 601	-816 595	-795 932	97,5 %
Muut toiminta- kulut	-54 793	-54 793	-58 150	-54 976	94,5 %
TOIMINTAKULUT	-35 919 078	-35 919 078	-34 926 982	-35 720 292	102,3 %
TOIMINTAKATE	-31 881 222	-31 881 222	-31 466 234	-31 932 948	101,5 %
VUOSIKATE	-31 881 222	-31 881 222	-31 466 234	-31 932 948	101,5 %
Poistot ja arvonalentumat	-112 572	-112 572	-83 475	-127 423	152,6 %
Laskennalliset erät	-427 022	-427 022	-451 489	-418 361	92,7 %
TILIKAUDEN TULOS	-32 420 816	-32 420 816	-32 001 198	-32 478 732	101,5 %
YLIJÄÄMÄ/ALI- JÄÄMÄ	-32 420 816	-32 420 816	-32 001 198	-32 478 732	101,5 %

2.4 Tekniset palvelut

Teknisen toimen talousarviotavoitteet on laadittu valtuuston hyväksymää strategiaa tukeviksi. Vuonna 2019 tekniset palvelut ovat vastanneet palvelutuotannon tarpeisiin. Investoinnit ja hankesuunnitelmat tähtäävät tulevaisuuden palveluiden edellytysten turvaamiseen. Ylikunnallista yhteistyötä on tehty muun muassa sähkönhankinnassa, jätehuollossa ja liikennesuunnittelussa. Pääoman ja omistuksen käyttöä on tehostettu, josta on saatu tulosta esimerkiksi vuokra- ja myyntituottoina. Samoin naapurikunnille myydyt palvelut ovat tuoneet tuottoja. Ulkoista palvelutuotantoa on hyödynnetty siivouksessa.

Talousarvion tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Talousarviomuutoksia on tehty investointiosan muutoksina ja talouden tasapainottamissuunnitelman mukaisesti. Investoinneista laajin on vuoden 2019 aikana aloitettu laaja lukiorakennuksen uudisrakennushanke.

Vapaita omakotitalon rakennuspaikkoja on myönnetty, niitä on edelleen vapaana samoin kuin rivitalotontteja ja liikerakentamisen tontteja. Rakennusvalvonta on kattanut 68 % toiminnastaan valvonnan tuloilla. Laajakaistahanketta on viety eteenpäin vuoden 2019 aikana.

Kiinteistöjen sisäilmaongelmat puhuttavat edelleen, niitä varten perustettu sisäilmatyöryhmä jatkaa työtään.

Tekniset palvelut on yhtenä toimijana mukana kunnan alueella aloitettavassa geotermisen lämmön talteenottoon tähtäävässä tutkimuksessa. Tarkastuslautakunta pitää sitä erittäin positiivisena tulevaisuushankkeena ja jää mielenkiinnolla odottamaan sen tuloksia.

Muhoksen kunnan irtautuminen Oulun Kiertokaaren palveluista ja liittyminen yhdessä muiden lähikuntien kanssa perustettuun uuteen Lakeuden EKO-jätehuoltoviranomaisjärjestelmään on aiheuttanut parin pätrinä kuntalaisten keskuudessa. Kriittikiiä on erityisesti aiheuttanut vuoden 2019 aikana nousseet jätemaksut.

Lakeuden EKO:n toiminnasta ja hinnoittelusta tulisi tarkastuslautakunnan arvioinnin perusteella saada Muhoksen kunnalle ja kuntalaisille selvitys, ovatko edellisen kunnanvaltuuston päätöksessään niille asettamat tavoitteet ja reunaehdot toteutuneet tai toteutumassa.

TEKNISET PALVELUT

TULOSLASKELMA TEKNISET PALVELUT

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	3 250 136	3 250 136	3 128 155	3 182 414	101,7 %
Maksutuotot	58 195	58 195	44 000	92 618	210,5 %
Tuet ja avustukset	10 916	10 916	0	21 913	0,0 %
Vuokratuotot	4 858 239	4 858 239	5 074 289	5 067 745	99,9 %
Muut toiminta- tuotot	43 422	43 422	18 450	29 788	161,5 %
TOIMINTATUOTOT	8 220 908	8 220 908	8 264 894	8 394 477	101,6 %
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut	-2 900 513	-2 900 513	-3 103 446	-2 991 321	96,4 %
Palvelujen ostot	-1 763 064	-1 763 064	-2 043 232	-2 111 683	103,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 141 792	-2 141 792	-2 179 435	-2 237 657	102,7 %
Avustukset	-29 221	-29 221	-30 000	-29 763	99,2 %
Vuokrat	-292 874	-292 874	-378 420	-485 968	128,4 %
Muut toiminta- kulut	-30 950	-30 950	-20 130	-19 657	97,7 %
TOIMINTAKULUT	-7 158 414	-7 158 414	-7 754 663	-7 876 049	101,6 %
TOIMINTAKATE	1 062 494	1 062 494	510 231	518 428	101,6 %
VUOSIKATE	1 062 494	1 062 494	510 231	518 428	101,6 %
Poistot ja arvonalentumat	-2 727 846	-2 727 846	-2 758 628	-2 788 410	101,1 %
Laskennalliset erät	-136 379	-136 379	-143 611	-132 247	92,1 %
TILIKAUDEN TULOS	-1 801 731	-1 801 731	-2 392 008	-2 402 229	100,4 %
YLIJÄÄMÄ/ALI- JÄÄMÄ	-1 801 731	-1 801 731	-2 392 008	-2 402 229	100,4 %

3. MUHOKSEN KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN TAVOITTEIDEN JA STRATEGIAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Muhoksen kunnan taloudellinen tilanne on heikentynyt toisena vuotena peräkkäin ja kertynyt ylijäämä on kulutettu lähes loppuun. Talouden tasapainottamiseen tähtääviin toimenpiteisiin on ryhdytty vuoden 2019 aikana.

Muhoksen kuntastrategia 2018-2025 on hyväksytty valtuustossa 18.12.2017. Strategian toteutusta seurataan vuosittain ja siitä raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä kunnanvaltuustolle. Muhoksen kunnan strategian tavoitteita ovat:

1. Asukkaat ja hyvinvointi

Asukkaiden viihtyvyyteen ja palveluiden saatavuuteen on kiinnitetty huomiota mm. kaavoituksilla ja hyvinvointiin tähtäävillä investoinneilla, esimerkiksi Ponkilan liikunta-alueen määrätieteisellä kehittämisellä.

2. Kunnan hyvinvointijohtaminen

Hyvinvointijohtaminen on toteutunut strategian mukaisesti ja hyvinvointiin tähtääviä toimenpiteitä on toteutettu muun muassa LAPE-muutosohjelmalla.

3. Talous

Vuosikate jäi reilusti alle poistojen ja lainakanta kasvoi yli 10 %. Keskeiset talouden tunnusluvut ovat heikentyneet useana vuotena peräkkäin. Talousjohtamisen puutteet ovat vaikeuttaneet talouden seurantaa ja ennakointia.

4. Kuntalaisten palvelut

Kunnan tekemät investoinnit kuntalaisten palveluihin ovat olleet merkittäviä terveyskeskuksen, kouluverkon sekä vapaa-ajan palveluiden investointien osalta.

5. Henkilöstö

Henkilöstön osaamiskartoitukset, kehityskeskustelut ja koulutussuunnitelmat on toteutettu vuoden 2019 aikana. Henkilöstöjohtaminen on ollut puutteellista johtuen hallinnon henkilöstövajeesta useamman vuoden aikana.

Kunnassa on hyväksytty vuoden 2019 aikana Elinvoimaohjelma, jossa on päätetty painopistealueista.

1. Tavoitteet
2. Kunnan yritystoimien erikoissatsaukset
3. Luovuus ja markkinointi
4. Toimintaympäristö ja yritystontit
5. Yrittäjäyhteistyö
6. Julkisen ja yksityisen sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristö
7. Koulutussektori
8. Matkailu- ja kulttuurisektori

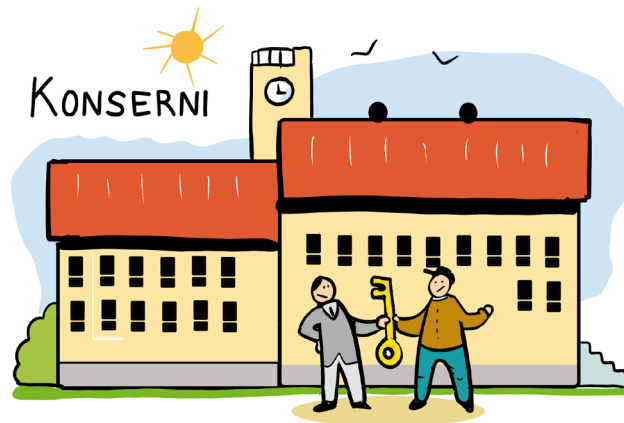
Elinvoimaohjelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on päästy pääsääntöisesti hyvin. Yhteistyö paikallisten yritysten ja yhteisöjen kanssa on parantunut elinvoimakoordinaattorin työpanoksen kautta.

Kulttuurituottajan ja brändityöryhmän työ on alkanut vuoden 2019 aikana ja jatkuu vuoden 2020 aikana ja kunnan brändin sekä nettisivujen uudistamisen muodossa.

Koulutussektorilla on aktivoitu paikallisia yrityksiä ja oppilaitoksia yrittäjyyskilpailuiden ja kurssien kautta. Koulujen yrittäjyyskurssit on toteutettu koulujen omien resurssien mukaisesti.

Kokonaaisuutena Elinvoimaohjelmaa on toteutettu tarkastuslautakunnan arvioinnin mukaan johdonmukaisesti. Investoinnit ohjelman toteutukseen vahvistavat merkittävästi kunnan elinvoimatekijöitä ja houkuttelevuutta asuinpaikkana sekä yrityksien sijoittumisessa kunnan alueelle.

TULOSLASKELMA MUHOKSEN KUNTA

	Joulukuu 2018 tilinpäätös	Joulukuu 2018 tilikauden alusta	Kuluva talousarvio	Joulukuu 2019 tilikauden alusta	Käyttö%
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	7 941 335	7 941 335	7 254 871	7 191 042	99,1 %
Maksutuotot	3 036 850	3 036 850	2 801 831	3 298 759	117,7 %
Tuet ja avustukset	479 016	479 016	557 832	607 398	108,9 %
Vuokratuotot	1 292 232	1 292 232	1 336 696	1 325 913	99,2 %
Muut toiminta- tuotot	197 391	197 391	111 020	140 951	126,9 %
TOIMINTATUOTOT	12 946 824	12 946 824	12 062 280	12 564 063	104,2%
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut	-30 091 286	-30 091 286	-30 469 315	-30 829 605	101,2 %
Palvelujen ostot	-27 429 662	-27 429 662	-2 689 220	-27 553 311	102,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 536 880	-3 536 880	-3 602 295	-3 639 445	101,0 %
Avustukset	-4 344 033	-4 344 033	-4 259 032	-4 281 420	100,5 %
Vuokrat	-165 930	-165 930	-245 081	-326 222	133,1 %
Muut toiminta- kulut	-180 494	-180 494	-181 833	-181 877	100,0 %
TOIMINTAKULUT	-65 748 285	-65 748 285	-65 646 779	-66 811 880	101,8 %
TOIMINTAKATE	-52 801 461	-52 801 461	-53 584 496	-54 247 817	101,2 %
Verotulot	30 082 545	30 082 545	32 098 000	30 871 375	96,2 %
Valtionosuudet	24 940 797	24 940 797	24 629 470	25 097 913	101,9 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-244 005	-244 005	-270 200	-251 935	93,2 %
VUOSIKATE	1 977 876	1 977 876	2 872 774	1 469 536	51,2 %
Poistot ja arvон- alentumat	-3 367 956	-3 367 956	-3 312 099	-3 418 752	103,2 %
TILIKAUDEN TULOS	-1 390 080	-1 390 080	-439 325	-1 949 216	443,7 %
Poistoeron lisäys/ vähennys	25 020	25 020	0	24 083	0,0 %
YLIJÄÄMÄ/ALI- JÄÄMÄ	-1 365 060	-1 365 060	-439 325	-1 925 133	438,2 %

4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE- EHDOTUKSET

A

Talouden heikentyneet tunnusluvut tulee ottaa vakavasti huomioon kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2019 – 7,854 milj.€. Lainakanta oli 49,967 milj. € ja se kasvoi 13,9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Talouden tasapainottamisessa tarvitaan entistä tehokkaampia kustannussäästöjä.

B

Palveluverkon kestävyys sekä taloudellisesti harkitut investoinnit kunnan vetovoimatekijöihin mahdollistavat elinvoimaisen kunnan tulevaisuudessakin.

C

Tarkastuslautakunta haluaa muistuttaa yhdessä päätetyistä kuntastrategian, hallintosäännön ja viestintäohjeen linjauksista. Sekä luottamushenkilöiden että kunnan henkilöstön tulee toimia näiden yhdessä päätettyjen ohjeiden mukaisesti.

ALLEKIRJOITUKSET

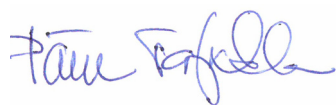
Muhoksen kunnan tarkastuslautakunta 9.6.2020

Teemu Nurkkala
puheenjohtaja

Pirkko Mattila
varapuheenjohtaja

Päivi Tajakka
jäsen

Hannele Repo
jäsen

Risto Nuutinen
jäsen

muhos®